

اجتهاد

مؤسس

عبدالرحمن هود

اداره خانه

ایستانبول . جفال اوغلنده دائرة اجتهاد

Adresse: Idjtihad Constantinople

نومرو ۶۰ — ۴ نیسان ۱۳۲۹

آبونه

تورکیا ایچین ۴۰ غروش ۲۵ غروش
ممالک اجنبیه ایچین ۱۰ فرانک ۶ فرانک

نومبر سی ۵۰ یاره

دور دنجی سنه

حریت فکریه به خادم ، پنچشنبه کونلری چقار ، اجتماعی ، ادبی مجموعه

صوفته لغه دائر

(اجتهاد) ك تعطیلی موجب اولان و (اجتهاد) ك
۵۸ نجی نومروسنده مندرج بولونان بیر مقاله یی تنور
واکال ایده جکم . فاضل و ممتاز بیر ذکا و حمیت اولان
قلیچ زاده حقیک برادر مرثی مذکور مقاله سنک انتشاریه
انلاق ایدن بهت و غضب معلوم در، که مجموعه نك حکومت
عسکریه دلالتیه تعطیلی و محرری حقنده معامله قانونیه نك
دردست ایدینه سی صورتیه تجلی ایده بیلدی .
اولا بومقاله نك عنوانی معاینه ایده لم :
ساخته صوفته لغه اعلان حرب

هرشیدن اول عنوان مقاله ده کی ساخته کله سی نظر
دقه الیناق لازم کلیر و مدرسه نشینانک بومقاله یی
کندیلرینه اصلا مال ایتمه لری بیر نبذه سیاست اولوردی .
فقط طلبه علوم قرداش لر من بوساخته صفتیه موصوف
صوفته لنی کندیلرینه پک یاقیشدیر دیلر و بونی صاحب
مقاله نك یاپدینی کیبی صرف علم ، تاریخ ، قلم سلاح لریه
دکل ، مادی و عاجز لکه دال و سائطه مراجعت صورتیه
رد ایتمک یولنه کیتدیله . بو طرز الیم ایله حقارنده کی
امید و اعتماد سی بیر قاتدها و بوسوتون پریشان ایتدیله :
« لا اکراه فی الدین ، قد تین الرشد من الغی » حکم
جلیله واقف اولماق لازم کنلر خواهه و یا صوفته اقدیلر بونلره
هر کس دن زیاده بیگانه دا و راندیلر . منطق و مناقشه میدانه
انسان یالکر کندیسنک منطق و عرفانیله کیرمه لی ، منطق

و عرفان جتسندن اولمایان هیچ بیر سلاحی خصمنه قارشی
قوللانما لردر . منطق و معرفت سلاحی ایله سزه غالب
اولان رقیبگری سز باشقا بیر سلاح ایله اسکات و اوناغلبه
ایدرسه کیز مؤبدأ مغلوب و محو اولدینگر کوندیر .
قلیچ زاده حقیک بکک اسغندن غیری هیچ برجهشتمه
سلاح و مدافعه مادی به دال بیر شی یوقدر . اونک
یازدیقلرنده کفر و ارسه کافریت اوانادکل (تاریخ عثمانی) به
عانددر . « و ناقل الکفر لیس بکافر » کفری نقل و حکایه
ایدن آدم کافر اولماز . بزم دشمنیز صوفته لر اصلا دکل
بزم دشمنیز هم صوفته لرک هم بوتون عالم اسلام و انسانک
دشمنی اولان متردی صوفته لقدر . بزم قارشیمزه
مخاصم کیبی چیقان لرد و بزی « وطنسز » صفتیه توصیف
و تحقیر ایتمک ایسته ینلرده بیر آز نور نظر بولونماسنی پک
آرزو ایده رز .

سوز « وطنسز » لغه کنجه بوراده بیر کله علاوه
ایده جکم و بو کله نك تفسیر سز و ایضاح سز قالماسنه شدتله
دقت ایده جکم :

(به لرین) سفیر لکیله آلمانیه کونده ریلک اوزرد
اولان محمود مختار پاشانک ، پک مهم و (مطبعة اجتهاد) ده
دردست طبع اولان خاطر اتندن شوسطر لری عیناً و حرفیاً
آلورم :

« عمیق بیر اعتقادک ، جناب حقه تسلیمیت تامه نك
قوه مغنویه یی نه درجه تزید و تقویه ایتدیکی مستغنی

پرنجی شرط : قوتلی اولماق .

ایکینجی شرط : عالم و فاضل اولماق .

اوچنجی شرط : زنکین اولماق .

بو اوچ شرطی ، حیاتنده جمع ایتمه ین فردلرکده ، ملت لرکده

بقا و سلامت دن امیدلری منقطع اولمالی در .

آینه نك اوکنه کچمکده آرتق تردد ایتمه چکر و آینه به

باقاق ایسته مه یئرلرک کوزلری اوکنه آینه نی ، ایستر ایسته مز

دایا یا جاغز .

بز صوفته لری الغادکل اعلا ایتمک ایسته یورز ؛ فقط بز

اعلا ایدیک ایسته مه یزدیدیکلری حالده ده اعلا ایده چکر چونکه

بوماتک ، صورت مطلقه ده و بوتون قناعت وجدانیه مایله سویله .

یورم ، تخلیص و اعلاسی بوصفک تخلیص و اعلاسنه باغلی در .

اوستریانک (ویانه) سنده قاتولیکلرک مدرسه لری

تدقیق ایتمشدم . اوراده طلبة علومک مظهر اولدوقلری

منتظم و مرفه حیاتی کوردم ؛ اونلر سنه نك اوچ آینی

تسلل ایله یکیرمز لر . یککلری کنیدی لری پیشیرمز لر ،

چاشیرلری کنیدی لری ییقاماز لر . منتظم درس خانه لری ،

طعام خانه لری هوادار نظیف یاتا قخانه لری ، تربیه بدنیه

صالونلری ، کیمیا ، حکمت ، تاریخ طبیعی موزه لری

وارد در . بونلر بورادن حقیقه تممدن ، منور ، فاضل

پیر آدم اولاراق چیقار لر . عزت نفس لری خلل دن مصون

قالمشدر . اوکر نه مه و اوکر نه مه آلیشمش لر در .

متحول و قصیر العمر سیاست داخلیه مزک بیر جلوه سی

بوندن دورت بش آی اول بنی بیر قاج طلبة علوم مایله بیر او طده

بش اون کون قالمایه مجبور ایتمش و بانا اونلری پیر آز

داها تتبع ایتمک فرصتی ویرمشدی . مأذون خواجه لر دن

و مکتب نواب مدا و مارندن بولونان محمد علی افندی اسمنده

و تقریباً ۳۵ : ۴۰ یاشلر نده بیرى النده صارى کاغده

مطبوع بیر کتابک بیر قاج صحیفه سی اولدینی حالده بیر صباح

قاریوله مک یانه کلدی . بانا خطاباً :

«خواجه افندی ! سز حکیم پیر ذاتسکز سزه برشی

صورا جقم ، حلې مرحوم کتابنک (آداب استنجا)

بیان در . مع ذالک حسیات عسکریه سی و عزت نفس

ملیسی او یانماش و صا غلام بیر تعلیم و تربیه ایله

آلنده کی سلاحه اعتمادی حاصل اولماش بیر عسکری

یا لکیز حسیات دینه آتسه سوق ایده مز ، نیجه متدین

آدملر طانیز ، که بعد عمر طویل راحتجه یتاقلر نده

اولمکی مرتبه شهادته پک زیاده ترجیح ایده لر . بویه

اولماسه مدرسه لر دن بدأ ایله بوتون مدارسده کی طلبة

علومک و صاریق لی لرک هر بیرینک برر قهرمان اولماسی

اقتضا ایده ردی ؛ حالبو که خط حرب لده صاریق لی کوکلیلره

تصادف ایدیلدی کینی خاطر لاما یورم ... حتی طابور امام لری

بیله کورولمه مشدر ! الله قورقوسی قورشون قورقوسی

رفع ایده مه یور . »

بوسطرلری یازدیغمز صرعه ده دیگر بیر ممتاز عسکر

«اگر بیر صاریق لی ، دشمن قورشونیه یاره لامش ایسه

بن اتحار ایتمیه حاضرم » دیدی .

بن فضله بیرشی علاوه ایتمیه چکمی سویله دم . فقط

سویله مکدن بنی هیچ بیر قوتک منعه مقتدر اولمادی بنی سوز

حالا سویلنمه دی : صوفته لر ، هر بیر مز کی بی بو وطنک

اولادیدر لر : بونلر چورومکده و چورومکده در لر ؛

یونی کوره بیلن کوزلره مالک هر وطنداش اونلری

چورومکدن و چورومکدن منع وظیفه سنی ترک ایده مز .

«بز اتحار ایده چکر بز کندی حیاتمک متصرفی بز ، دیمکله

قورتولا ماز لر . بز صوفته لرک اولومدن تخلیص و اولدورمکدن

منع ایدیلهلری مطلقا ایسته رز . بوکون زیارت مزه کلش

اولان بیر ذاته ذبدیکز کی بی ، بزم مدارا ایتمک ، اوقشماق

ایچین آرتق زما مزلر قالماشدر . بولغار لر پیر آز یوکسک

باغیر سهر استانبولده سسلری ایشیتدیره چک قادار

(دارالخلافه) یه یاقلاشدیلر . اسلامک شرطی قاج اولدیغنی

بیلیز . و «اسلام» کلمه سنک «سلامت» کلمه سندن پک

باشقا برشی اولمادیغنی ده بیلمه لی بز .

بو عصرده و هر عصرده سلامتک شرطی دایما اوچ در

ودایما اوچ اولاجقدر :

بلکن کینسی ساخه چیقاراماش اولانله زرهلی
تسلیم ایتمک آرتیق یتیشیر !

صوفته لری باناظهر اولمایه دعوت ایدیورم، ایسته دیکم
اولنر ایچین نور، وطن ایچین حیات در . اوزون تأمل
ایتمک ، « هم چینگ خاطرینی قیر ماما قهرم لحنه یی کیر تمه مک ،
مسخره لقلرینک نتیجه مدهش سی میدانده در .

اوقاف هایون نظارتی واسطه سیله اجرا ایتدیر دیکم
تحقیقاته نظراً ایستانبولده ۱۷۸ مدرسه موجود در .
بونلردن ۱۰ قاداری محترق اولمش . بو مدرسه لرده
مقید طلبه نك مقداری ۶۵۰۰ در . غیر مقید اولاراق ده
۵۰۰ طلبه واردر .

مقید اولانلردن یالگیز ۵۰۰۰ طلبه شهری یتمش
غروش معاش آلاماقده در . دیکر لری معاش سزدر .

طلبة علومه ویریلن سنوی مخصصاتک یکونی
۳،۰۵۶،۴۳۲ غروشددر . بونک ۱،۵۰۰،۰۰۰ ی خزینه
مالیه دن ۱،۵۵۶،۴۳۲ غروشی خزینه اوقاف دن ویریلیور .
مدرسارله بواب وسار و وظائف اربانه سنوی ویریلن
تخصیصاتک مقداری ۴،۹۷۶ غروشه بالغ در . بو صورتله
ایستانبول مدرسه لرینه صرف اولونان پاره نك مجموعی
اوج میلیون یوز بیر بیک دورتیوز سکیز غروشدن عبارت
اولور . مدرسه لرده موجود طلبه نك اون بش یاشندن یوقاری
اولماق اوزره سنلرینک حد اعظمیسی - اکثریت اعتباریله -
اوتوز بش در وقیرق واللی یاشنده طلبه پک چوقدر .

شو وثائق کوزدن کچیریله سیله پک اعلا کلاشیلر که
مدرسه لره و مملکتک حقیقه طالعنی اللرنده طوتاجاق
اولان مدرسه نشینانه صرف ایدیلن پاره اوتوز بیر بیک
لیرا کیی اهمیتسز ، پک اهمیتسز بیر پاره دن عبارت در .
صنف روحانیزی یوکسلیتمک ایچین حکومت و مبعوثان
بوپاره نی اون مثله چیقارماقده تأخر ایتیه جک در . و بونده
تأخر ایده جک اولان حکومت و مجلس ملت ، ملت
و وطن ایچین ناقوس رحلتک چالند یغنی ایشیتمکده تأخر
ایتمه یه جکدر .

بختده « کیمک و ته زهک ایله استنجا ایتیه یگیز چونکه کیمک
وته زهک ، طائفه جن دن اولان مؤمن قارداش لر کزک
غداسی در ، دیور . بونک حکمتی بابنده نه دیر سگیز ؟ »

بن سوالک قارشینده بویوک بیر حیره دوشمکسزین
دوغروسی بیر آرز « همور » لی بیر جواب ویردم . فقط
۱۹ سنه دن بری تحصیل علم شریف ایله مشغول اولمش
اولان بد بخت محمد علی افندینک جمله مزه حصه چیقاران
بد بختلغه یاندم . (ویانه) نك بزم یکی پوسته خانه و دیون
عمومیه بنالری نه بکزه یین (فاره ر شوله) سنه کوردیکم
(دانیل نودوارقا) اسمنده کی بیر کنج مجار صوفته نك
قفاسنی دوشوندم . بو آوستریا - مجار صوفته لری مکتبدن
چیققدن صوکره بیرر کویه (فاره ر) ، یعنی راهب
تعین اولونورلر . بونلر کیتدی بکری کویده هم طیبلیک ،
هم مهندسلیک ، هم حاکمک ، هم آغرو نوملق [یعنی
زراعت معلم و مهندسلیک] ایدرلر و بونلری الزم اولد یغنی
قادار اولسون یا پایبیلیمک ایچین حاضر لاشلردر . ساری
خسته لقلری تشخیص ایده جک و انتشارینی منع ایده بیله جک
قادار طب و حفظ صحت بیلرلر . حیوانات اهلیه یه عائد
خسته لقلری آکلایاجاق و مهمما ممکن تداوی ایده جک
قادار بیطرلق دن بهره داردرلر . حاصلی بو کوی پایاسی ، کویک
منبع نور و حیاتی در . کویک مقدار نفوسنه کوره ایتمخانه
و تکافل صندوقلری تأسیسی ایله اشتغال ایدر ؛ هر بازار کونی
عبادت دن صوکره حفظ صحت ، اقتصادات داخلیه یه و سیاست
دینییه دائر قونفرانس لر ویرر . بزده کوی امامی مقامنده
بولونان بورا هب افندینک حکومت بلدی طرقدن مخصص
معاشی واردر . بایراملرده ، کلیسانک قاپسینه قوشاغنی
سرمز . او ، بالعکس در مانده لره تصدق ایدر و اولنره
امید و جسارت ویرر و بونی ویرر کن بیر بورج ادا ایدر
کیی محجوبانه ویرر .

اهالی یا یماق ایسته یورز . امام افندی لر یا یمالی یز . اردو
یا یماق ایسته یورز . کوبنه نور ، حب وطن ، عزت نفس
صاچاجاق روحانیلر یا یمالی یز .

بیستده ، مقصد و املمزی ، بوندن اون بش سنه اول ،
ترنم ایتشدك .

« ماصاف دلانیم بکس کینه نداریم .
خلفت بما دشمن وما باهمه یاریم ؛
ماشاخ درختیم پر از میوه توحید ؛
کر رهگذری سنك زند عار نداریم . » [**]

نظمه ماصدق اولدیغمزی افعال و آثار من تصدیق
ایدر . خیر خواهلقدن و خیر کارلقدن باشقا بیر محرکز
یوقدر . بونلره بناءً اجتهاد منی خطابی کورن لر
(اجتهاد) ی اسكات ایتک ایچین مشیخت جلیله ی
وایستانبول محافظلغی تعجیز ایده جکلرینه ، اجتهادی انطاق
ایچین قلم عرفان و فضیلتلرینه مراجعت ایتسینلر . (اجتهاد) ک
صحافی اثر اجتهاد اولان یازیلرینه آچیق در .

« فبشر عبادی الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه ،
اولئک الذین هدا هم الله واولئک هم اولوالالباب »

آیت جلیله سند مزده هدی ایله تبشیر اولونان ، سوز
دیگر و سوزک ایتسه اتباع ایدر عقل و انصاف اربابی
عباد اللهدن اولمالرینی تمی ایده رز ؛ بونی ، سلامت اسلام
نامنه ، اسلامی تمیز یاب ایدن حریت وجدان و حریت
فکر نامنه تمی ایده رز .

قلم مزده نیشترک کورولیورسه ، او کیمسه یه یاره
آچاق ایچین دکل ، او ، دولش و اولمش چیانلر ایچین در !

ع . م

[**] معناسی : بز صاف یورکلی آدم لر ؛ کیمسه یه کینیمز
یوقدر ، هرکس بزه خصم اولسه ده بز هرکسک دوستی بز .
بز توحید [یعنی توحید قلوب و وحدت امل] مبوه لرله دولو
بیر آغاج دالی بز ، اگر بیر یولجی بزه طاش آتارسه بوندن
دولابی بزم جینتمزه تجاوز ایدیلش اولماز .

بوقاعده یالکیز تورکیا ایچین موضوع عدا اولونماسین .
آلمان یاده ده ، انگلتره ده ده ، فرانسه ده ده چنده و ژاپون یاده ده
حاصلی هر یرده ایش بومرکزده در . بر ملتک هر فردی
ایچین مکتبدن حیقماق نصیب اولماز . فقط بر ملتک
هر فردی ، کوینک راهبی ، امامی ایله مناسبتده بولونور ؛
مکتب یوزی کورمه مش آدم لر یوز و یوز بیکلرجه
بولونابیلدیکی حالده جامع ، کلیسا ، حاورا خلاصه کلام
بیر معبد کورمه مش ، بیر خواجه ویا راهب و عظمتی
دیگله مه مش آدم پک آز بولونور .

نجه مدرسه لر یعنی صنف روحانی یتشدیرمه جک
مکتبلر ، مکتب حریه قادار الزم و مکتب طیه قادار
لازم در .

خسته بز . بیر عملیه اجرایی لزومی قطعی . تردد ایتک
عملیه اجرایی سایه سنده قور تولماق امیدنی ده نزع ایتک در .
اوکمه طوتولان آینه یه باقاییه و اوراده بوتون عیوب
و نقایص منی کورمه یه جسارت ایده جکنز

ای حقیقت نشوه تلخکله پردر روح
ذوقیاب اضطراب کدر دل مجروح

دییه رک حقیقت ضربه لرینه قاتلانمای کوزه آلمازسه ک و بونده
مسارعت کوسترمه سک عرق قارداش لر من اولان بولغار
اقدیلرک تفکک دیجکنی یمیه واونلرک اوشاقلری اولمایه
حاضر اولماک ایجاب ایدر ، ای ملت !

فقط سن اوشاق اولاجق درک یه دوشسه ایدک بن
یورکده یانان بومعظم و فیاض آتشی نره دن آیردم !

ه نیشان ۱۹۱۳
عبدالرحمن

اجتهاد لری اجتهاد منزه مخالف اولانلره

بز :

مقصود ماست یکدلی و فیض خاکیان
دارد ضیای مهر عمیم آفتاب ما . [*]

[*] معناسی : بزم مقصد من ، انسانلرک کولکلرینک
بیر لکیدر واونلرک فیض بولمالری در . بزم کونشده عالم شمول
بیر محبت و شفقت نوری نشر ایدر . [قهریات — صحیفه ۹۵]